

Te Peretitenira'a No Porinetia farani

PIHA PUTURA'A PARAU 'API Mahana toru 12 nō tetepa 2018

Te mau Fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a a te mau Fa'aterehau

Moni tauturu no te 'āfata tapuha'ara'a no te niuniu natireva Manatua

Ia au i te tāpura 'ohipa ha'amaita'ira'a mauha'a i fa'anahohia i roto i te 'āfata fa'atupuha'ara'a ta'a'e (FEI) e i muri a'e i te pi'ira'a 'ōpuara'a no te 'āva'e tītema i ma'iri a'e nei, ua fa'ata'a te fa'aterera'a haufarāni no te mau Fenua aramoana, i ni'a i te tāpura faufa'a no te matahiti 2018, i te moni tauturu i te fāito ra e 310 mirioni Fcfp no te hutira'a i te niuniu natirara Manatua. E niuniu natireva vitiviti mau teie e hutihia ra na raro i te moana e o tē tū'ati atu i na fenua no Tahiti e o Samoa, mā te fa'atoroti'a atu hō'ē 'āma'a niuniu i Pōpora, hō'ē i Rarotonga e i Aitutaki, e hō'ē i Niue, no te paturura'a i te niuniu natirara Honotua.

Tei ni'a te fāito ha'amāu'ara'a no teie tāpura 'ohipa e amohia nei e te Pū farerata OPT, i te 2,182 mīria Fcfp, hō'ē tuha'a nā te Haufarāni i te fāito e 14%. Tē fa'ata'ahia nei te tahi tuha'a no te patura'a e piti pū fa'aterera'a niuniu parauparau telecom (i Tahiti e i Bora Bora), e te tahi tuha'a no te hāmanira'a i te pū fa'ari'ira'a o te niuniu i ni'a i te fenua, te ha'amaura'a i te mātini fa'ahaumārū, o te ito uira, o te hi'opo'ara'a e te tūpohera'a auahi, e te niuniu natireva iho.

Te ha'amaura'a o te tōmite no te poe pārau e te mau tōmite tuha'a

Ua ha'amana te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te fa'a'ohipara'a o te mau fa'aotira'a ture Fenua no te 18 no tiurai i ni'a i te fa'aturera'a o te mau tōro'a fa'a'apura'a e tapiho'ora'a poe pārau no Pōrīnetia farāni.

Tē ha'amauhia nei te tahi fa'anahora'a i te pae no te ti'a'aura'a i taua tuha'a tōro'a nei o tei tu'uhia i raro a'e i te mana o te fa'aterehau no te fa'a'apura'a poe. Tē ti'a nei 'ei mero nō teie tōmite, te ti'a no te haufenua e te feiā tōro'a i te pae no te poe, tei mā'itihia na ni'a i te fa'aotira'a hau ā te Peretiteni nō Pōrīnetia farāni no te maorora'a e piti matahiti.

Nā teie tōmite e feruri e e hōro'a :

- i te mau fāito 'āmui e te mau fāito ta'ata tāta'i tahi i te pae no te fa'a'apura'a, te fa'anahora'a no te nūmerara'a i te reira mau fāito e tae noa atu i te mau taurira'a e ti'a i te ravehia i te pae no te fa'aturera'a i te 'ohipa no te poe ;

- i te mau fa'anahora'a e te mau 'avei'a no te ha'amaita'ira'a i teie tuha'a 'ohipa no te poe.

Ua ha'amau-ato'a-hia te tahi mau tōmite ti'a'au tuha'a o te ha'apa'o mai i te parau no tō rātou iho tairoto. 'Oia ho'i te ha'apa'ora'a mai :

- i te tapiho'ora'a mana'o e te tau'ara'a parau i rotopū i te haufenua e te feiā tōro'a i ni'a i te tumu parau no te poe pārau ;
- i te fāfāra'a mana'o i ni'a i te mau tumu parau no te ha'amaura'a i te ārea fa'a'apura'a poe e i ni'a i te mau tuha'a 'ohipa ā te haufenua i te pae no te ti'a'aura'a e te tauturura'a, mai te hi'opo'ara'a mata'i e te mau fa'anahora'a no te tāmāra'a vi'ivi'i no roto mai i te 'ohipa fa'a'apura'a pārau ;
- te fa'aarara'a i te haufenua i te huru ha'afifira'a e tupu noa mai i ni'a i te tairoto.

Fa'atīanira'a ia Pōrīnetia i te Fa'a'ite'itera'a aopapa no te poro'ira'a tao'a no te fenua Taina

E tauto'o atu o Pōrīnetia farāni i te taime mātāmua a fa'anahohia ai te Fa'a'ite'itera'a aopapa no te 'ohipa poro'ira'a tao'a no te fenua Taina mai te 5 i te 10 no novema 2018 i Shanghai. Ta'a'ē noa atu ia Pōrīnetia farāni, e ono ato'a 'āmuira'a hau no farāni e ti'a mai i taua 'ōro'a i te pū « Pavillon France » : te tuha'a fenua no Hauts-de-France, no Ile-de-France, no Nouvelle-Aquitaine, no Occitanie, no Provence-Alpes-Côte d'Azur e no la métropole de Marseille.

Te fa'anahora'a rahi roa a'e i taua 'ōro'a ra o te 'āmuira'a tapiho'ora'a mana'o « Hongqiao International Economic and Commercial Forum » ia, i reira e putuputu ai te rahira'a e 2500 ti'a mana no terā e terā fenua e nā te Peretiteni iho no te Repūpirita Taina, Xi Jinping, e fa'atere mai i teie fa'anahora'a. E arata'ihia te tōmite nō Pōrīnetia e te Monoperetiteni nō Pōrīnetia farāni, 'āpe'ehia 'o ia e te fa'aterehau no te fa'ari'ira'a rātere e te tahi ato'a mau ti'a no te mau taiete o te fenua nei, nā te Pū no te fa'atupuha'ara'a nō Pōrīnetia e fa'anaho mai i te reira tuha'a 'ohipa.

E te mahana 'āvarira'a i te 5 no novema, e toru vauvaura'a mana'o e fa'anahohia mai i ni'a e toru tumu parau : te tapiho'ora'a e te ha'amahorara'a « Trade & Ouverture » ; te tapiho'ora'a e te fa'atupura'a 'ohipa 'āpī « Trade & Innovation » e te tapiho'ora'a e te fa'atupuha'ara'a « Trade & Investissements ». I na mahana no te 6 e te 7 no novema ua fa'ata'ahia ia no te 'aitauira'a mana'o e te feiā tōro'a. No reira e fa'anaho te Pū 'ohipa no te fa'atupuha'ara'a no te fenua nei e te pū Business France, i te hō'ē tau tapiho'ora'a mana'o no te vauvau i te faufa'a no te Pōrīnetia farāni i mua i te feiā tōro'a fa'atupuha'a e te mau taiete pia ve'a. E fa'ari'ihia te huirā'atira i na mahana hope'a e toru.

Tuha'a moni tauturu fa'atupuha'ara'a nā te Pū OPH no te tāpura 'ohipa patura'a nohora'a « Tefatufatu »

Ua vauvau mai te fa'aterehau no te nohora'a i mua i te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te fa'aotira'a no te fa'ata'ara'a i te moni tauturu nā te Pū no te nohora'a no Pōrīnetia farāni (OPH) no te patura'a nohora'a Tefatufatu, e vai nei i te 'oire nō Faa'a.

Ia au i teie tāpura 'ohipa ua mana'ohia mai i te patura'a i te rahira'a e 15 nohora'a 'āmui piti tahua R+2 i ni'a i te tahi tuha'a fenua e 2 878 m² i te rahi, e 9 F3 e 6 F4. Ua ho'ohia mai teie tāpū fenua e te OPH mā te tauturuhia i te fāito 100% e te Haufenua (Fa'aotira'a hau no te 3 no novema 2015). E tuha'a fenua e vai nei i te pae purūmu no Teroma. Ua amo-ato'a-hia te fāito 100% e te Haufenua no te mau tuatāpapara'a mata'i.

Tei ni'a ia te fāito o te moni tauturu e fa'ata'ahia no teie tāpura 'ohi i te 477 953 899 Fcfp TTC tei roto te patura'a o te mau nohora'a, te tā'ato'ara'a o te mau pū'oirā'a VRD e te mau fa'anahora'a i rāpae i te fare mai te 'āua ha'utira'a nā te mau tamari'i. Ua tāpurahia teie mau ha'amāu'ara'a i roto i te tāpura faufa'a no te matahiti 2016 o te fa'aura'a 'ōpuara'a n°2 e tei ni'a te fāito ā te Haufarāni i te 50 % o te ho'o HT, 'oia ho'i : 216 177 548 Fcfp.

Tei ni'a te tuha'a ā te Haufenua i te 201 776 351 Fcfp TTC i tu'uhia i roto i te rima o te OPH, 'oia ho'i e 45 598 802 no 'aufaura'a tute TVA. Tei ni'a te maorora'a i mana'ohia i te 18 'āva'e no te rave oti roa i teie tāpura 'ohipa.

Fa'aineinera'a e fa'a'ohipara'a i te mau 'ōpuara'a o te ravera'a maita'i autuha'a-'ohipa a te hau

Ua vauvauhia te fa'aineinera'a e te fa'a'ohipara'a i te mau 'ōpuara'a hō'ē nā te mau piha tōro'a e pū (EPA) a te Hau e rave nei hō'ē 'ohipa, pi'ihia « 'ōpuara'a o te ravera'a maita'i autuha'a-'ohipa » (PPI) nō te tau 2019-2022.

E teie huru ravera'a e fa'aitoitohia, i te hō'ē pae, te ravera'a 'āmui a te mau piha tōro'a e te mau EPA i roto i tā rātou mau 'ohipa i afa'uehia, e, i te tahi pae, e ha'apāpū i te au-maita'i-ra'a e te manuiara'a i roto i te ravera'a nō te maita'i o te tā'ato'ara'a.

I roto i te parau nō te fa'aineinera'a i te mau 'ōpuara'a o te ravera'a maita'i autuha'a-'ohipa, e tu'uhia e 4 fā e tāhō'ē nei i te mau 'ohipa rohira'a nō te tā'ato'ara'a : arata'i i te ta'ata i te ti'ara'a huirā'tira, patu i te Fenua, fa'arahi i te faufa'a o te Fenua e, e ha'apāpū i te mau rāve'a nō te ha'apāpū i te rohira'a nō te tā'ato'ara'a.

E riro teie na fā ta'a 'ē e maha ei ta'aa'i 'ohipa i reira i ha'apāpūhia ai te mau fa'auera'a nō te ravera'a maita'i e te manuiara'a. Ua 'aveihia teie nei mau fa'auera'a mai te rohira'a e haere atu i te ta'ata (fa'ari'ira'a, tomora'a, tau, 'ōhiera'a i te horohoro i te mau parau terera'a 'ohipa, 'ite-maita'i-ra'a), te fa'a'itera'a 'ohipa i tupu, te ateate e te fa'a'ōhiera'a (ineinera'a, 'ōhie ia tāpae atu e, 'itera'a i te mau parau), te hina'aro e rave i te 'ohipa maita'i (fa'anahora'a nō te hi'opo'ara'a i te piha iho, fa'ari'ira'a i te mau rāve'a fa'aura'a 'ite, fifi fa'aterera'a) e, te fa'anahora'a (rave 'ohipa, fa'anahora'a, tano maita'ira'a/rāve'a, 'ōhie i te tāpae atu, 'aravihi, ārea, fātatarā'a).

Ia hi'ohia te rave maita'ira'a e ti'a ia tāpae atu i roto i te ravera'a i te hō'ē 'ohipa e te mau tāpura nō teie 'ohipa, e rave te PPI i te tu'ura'a i te mau 'ohipa e rave, i roto i te piha a te hau, nō te hina'aro ia tano e ia ha'amaita'i tāmau i te mau

E ha'amata te tahi mau taime ha'api'ira'a i te 'āva'e 'atopa e, e tāmauhia taua mau taime ha'api'ira'a rā i te roara'a o te tau 2019-2022. E rave te DMRA i te hō'ē parau 'ohipa tuputi'a o te huru nu'ura'a o teie mau 'ōpuara'a o te ravera'a maita'i autuha'a-'ohipa. E rave-ato'a-hia te hō'ē tuatāpapara'a i te matahiti 2021 nō te fa'ati'a i te mau fa'atitī'aifarora'a mai te peu e mea faufa'a.

Fāito nu'ura'a a te 'ōpuara'a SWAC a te Fare ma'i nō Pōrīnetia farāni

Ua vauvau mai te Fa'aterehau vahine e ha'apa'o nei i te Fa'a'āpīra'a i te hau, te ito e te nūmera uira i te fāito nu'ura'a a te 'ōpuara'a SWAC a te CHPF, i te 'āpo'ora'a Fa'aterehau.

Ua fa'ati'a teie nei 'ohipa ia fa'aara atu te Fa'aterehau vahine e ha'amata te tūora'a 'ohipa, nō te ha'amatarā'a o te patura'a i te 'āva'e fepuare 2019. Ua tāmauhia te fā ia fa'a'ohipahia i te matahiti 2020.

E tītau te SWAC, nō tō na vaira'a i ni'a i te fenua e i roto i te miti, ia noa'a te mau parau fa'ati'ara'a rau a te hau (parau fa'ati'ara'a nō te patura'a, parau fa'ati'ara'a ia ti'a i ni'a i te fenua a te Hau) e ani nei i te tahi fa'anahora'a pāpū i rotopū i te mau piha tōro'a a te Fenua, te mau pupu mata'i a te CHPF e te fare 'oire nō Pīra'e.

E fa'ahoho'a teie nei 'ōpuara'a i te fa'a'āpīra'a e ravehia nei nō te terera'a 'ohipa a te Hau, e te faufa'a ia ti'a'au tārava i te mau piha tōro'a a te hau, nō te maita'i o te tā'ato'ara'a. E fa'ati'a te SWAP ia tārani e 400 mirioni farāne cfp tāmatahiti i ni'a i te parau 'aufaura'a uira a te Fare Ma'i.

Te 'ete fa'ari'i no te ha'api'ira'a Hīmene rū'au

Mā te turuhia e te fa'aterera'a hau no te Tā'ere, ua pia te Fare 'Upa Rau no Pōrīnetia (CAPF) i te matahiti 2017, i te tahi mau mauha'a no te ha'api'ira'a i te « hīmene rū'au », te « hīmene tārava », te « 'ūtē » e te « pāta'uta'u ».

Te mauha'a mātāmua o te 'ete fa'ari'i ia no te ha'api'i i te hīmene rū'au. E toru puta i roto i teie 'ete ia au i na fāito ha'api'ira'a e toru e ravehia nei i teie nei pū ha'api'ira'a .

Ua oti te 'ete mātāmua i te hāmanihia, présente 10 rahira'a hīmene i roto o tē fa'ata'a maita'i nei i te mau huru reo e fa'a'otohia nei i roto i teie huru hīmene : te 'āuri mātāmua 'oia te « fa'a'ara'ara », te pitoi o te 'āuri o te « reo piti nā raro » ia aore ra te « reo piti nā ni'a », e te toru o te 'āuri 'oia ho'i te « marū tāmau ». Ua fa'a'aineinēhia te tāviri USB i roto i te 'été fa'ari'i.

Ua tāmatamatahia teie ‘ete i te Fare ha’api’ira’a tuarua tahi nō Maco Tevane. Ua hurihia ia te mau hīmene ato’a no te fa’a’ōhiera’a i te ha’api’ira’a.

E ferurihia mai te fa’anahora’a no te ‘ōperera’a i teie mau mauiha’a nā te fa’aterera’a hau no te ha’api’ira’a, te mau ti’a no te Fare ‘Upa Raua CAPF.

Te fa’aineinehia nei te ‘ete no te hīmene tārava. Nā te reira e fa’anava’i mai i te rahira’a mau mauiha’a i fa’aineinehia e te Fare ‘upa rau, mai te puta ra no te mau ‘apa ō te ‘ori tahiti tei ravehia no te mau fare ha’api’ira’a e te mau pupu ‘ori.

‘Ōro’a ha’amana’ora’a no te hopera’a te tama’i rahi mātāmua i te 11 no novema 1918

Ua hina’aro te Fa’aterera’a hau i te tauto’o i roto i te ‘ōro’a ha’amana’ora’a no te hopera’a tama’i rahi mātāmua i te 11 no novema 1918. Hau i te tauatini ta’ata Tahiti o tei fa’aō ia rātou i teie tama’i rahi mātāmua. Ua ‘aro rātou i roto i te nu’u farāni e tae noa atu i te nu’u hau ‘ē i ni’a e rave rahi mau tahua ‘arora’a. E toru hānere o tei fa’aru’e roa mai. Ua rau te tamari’i tahiti o tei tauto’o i teie tama’i rahi, no reira mai te pi’ira’a « Poilus tahitiens » i ni’a i te mau fa’ehau tahiti. Ua topahia taua i’oa nei i ni’a i te tahi aroa no te fenua nei.

Ua ineine roa te haufenua i te fa’ahanahana i teie mau fa’ehau i te 11 no novema 2018 mā te fa’a’ite’ite maita’i hau i te piti ‘ahuru hōho’a o teie mau tamari’i tahiti, ‘oia ho’i e tamari’i no te fenua nei o tei ‘ore i ‘itehia te parau.

I taua tau no te fa’aōra’a ua fa’aea teie mau fa’ehau tahiti i te aroa Bruat i te reira tau i te vāhi e ti’ahia ra e te aora’i peretiteni i teie mahana. No reira e tupu māite teie ‘ōro’a i te aora’i peretiteni na roto i te tahi fa’a’ite’itera’a tao’a rau. Ua fa’anahohia teie ‘ōro’a mai te 31 no ‘ātopa i te 30 no novema 2018.

Fāitora’a faufa’a e maita’i o te ti’a’aura’a o te fa’aarara’a ma’i dengue 2 i Pōrīnetia farāni

I muri mai i te ‘ite-ra’a-hia e ua ro’o e piti mā’ohi i te ma’i dengue 2 i Raiatea i te ‘āva’e tiunu 2018, ua tu’uhia taua motu rā i raro a’e i te tau fa’aarara’a tirota’ita’ianaonao fāito 2. Aita teie nei huru tirotiro i ‘itehia i Pōrīnetia farāni nei mai te matahiti 2000, e mea iti roa te āraira’a o te nuna’a e, e nō te reira e tupu paha te tahi pararera’a ma’i rahi.

E piti ana’e ta’ata i ‘itehia ei ma’i i roto i te hō’ē tuha’a ‘oire nō Uturoa, e aita i pārare i roto i te motu nō Raiatea, e ate atu i te tahi mau ta’amotu nō Pōrīnetia farāni. Ua fa’aotihia aita teie ma’i e pārare fa’ahou e ua fa’a’orehia te tau fa’aarara’a i te 8 nō ‘atete i mā’iri a’e nei. Tē vai noa rā o Pōrīnetia farāni i raro a’e i te hi’opo’ara’a nō te tāmāu o te fifi ia ō mai te tirotiro o te ma’i dengue 2 i te fenua nei.

Mai te matahiti 2013, ua riro te ma’i dengue 1 ei ma’i tumu nō Pōrīnetia farāni. Ua ‘ite pāpū te mau taote i teie ma’i e ua pāpū maita’i te hi’opo’ara’a toto. E, nō te vaiara tāmāu ua tāpurahia te mau ta’ata ato’a i ro’ohia i teie nei ma’i. Ua fa’ati’a te reira ia ‘ite e ua

ro'ohia te ta'ata mātāmua e 5 mahana i muri mai i te ha'amatarā'a te mau tāpa'o. Ua ha'apurorohia te mau rāve'a arai ma'i i te ta'ata tāta'i tahi (fa'ata'a-'ē-ra'a, paraira'a i te rā'au fa'aātea naonao i ni'a i te 'iri, fa'ahipara'a i te ha'aparare rā'au tāuira). Ua ha'amatahia te fa'a'orera'a 'ōfa'ara'a naonao hō'ē mahana i muri mai i te 'ite-ra'a-hia te ma'i, e te mau pāmura'a rā'au e pae mahana i muri mai. Ua rahi a'e teie mau ravera'a i taua i ferurhia i roto i te araira'a naonao i Pōrīnetia farāni nei.

Ua manuia te fa'ahipara'a i te mau rāve'a araira'a i te ma'i i te 'oi'oirā'a e mā te ha'apūai maita'i i taua mau rāve'a rā i te taime mau a 'itehia ai i te ta'ata mātāmua i ro'ohia i te ma'i. Aita te ma'i i pārare nō te fa'ahipara'a 'oi'oi roa i te mau 'ohipa araira'a naonao (LAV). Ua tonu atu te Fa'aterera'a o te ea e te Pū Mā'imira'a Malardé(ILM) i te mau rave 'ohipa ea i Raiatea e ua ha'amaui i te hō'ē piha ti'a'au i rautihia e te Tavana Hau nō Raro Mata'i.

E fa'ati'a te fa'aōra'a mai o te mau taote i roto i te pupu taote ara e ha'apāpū atu ā i te rāve'a ara ea. I te ārea taime i rotopū i te mau tau ma'i dengue e tano ia 'atu'atu i te mau mauha'a ha'apohe naonao e, e ha'apā'ari i te tōro'a o te mau rave 'ohipa ea, i roto i te mau 'oire ato'a, ia vai ineine noa ia tupu noa mai te tau ma'i. E tano ato'a ia ha'amāmāhia te mau fa'auera'a nō te ha'avitiviti i te tonora'a i te mau rave 'ohipa ea e tae atu i te mau mauha'a nō te mau 'ohipa mātāmua nō te tā'ato'ara'a o te mau fa'aarara'a ma'i ato'a.

Ua fa'ati'a te fa'ahipara'a 'oi'oi e tano o te pāhonora'a i te ta'ata ma'i mātāmua nō te tahi tirotiro hōro'a ma'i 'āpī ia tāpe'a i te pārarera'a ma'i e, e fa'aiti i te mau ha'amaui'ara'a nō teie mau huru fifi ea.

Ha'amaura'a i te hō'ē Tōmite ea e tōtiare mā'ohi

Ua hi'opo'a te 'āpo'ora'a Fa'aterehau i te hō'ē 'ōpuara'a fa'aotira'a e ha'amaui i te Tōmite ea e tōtiare mā'ohi (CSSP). Tē hina'arohia nei e tau i te tōmite nō te ea a te hau e vai nei ei tōmite ea e tōtiare mā'ohi. Tā na 'ohipa o tē hōro'a ia i te mana'o i ni'a i te mau 'ōpuara'a parau ea mai te tōmite mātāmua, e, i ni'a ato'a rā i te mau 'ōpuara'a parau tōtiare.

Tē vai nei i roto i te pū fa'atere i te 'ohipa ea e tōtiare (ARASS) i ha'amauhia it e 'āva'e 'atopa 2017, it e mau 'aravihi ture o tem au tuha'a nō te ea e te tōtiare, e tae atu i te fa'aineinera'a i te tā'ato'ara'a o te mau parau tōtiare. Nō te reira, nō te aumaita'ira'a, e fa'ataehia atu rātou i mua i te tōmite ea e tōtiare mā'ohi. Aita ia te mau parau tōtiare e vai noa mā te hi'opo'a-'ore-hia.

Ua 'ōpuahia ia fa'a'ore te parau e ha'amaui i te tōmite rahi nō te tāpurara'a 'utuāfare i ha'amauhia i te matahiti 1990 e o tei 'ore e ruru fa'ahou mai te matahiti 2002, nō te mea ua hōro'ahia tō na mau mana i te tōmite ea e tōtiare mā'ohi. E fa'ata'ahia tā na mau mero e tā na terera'a 'ohipa e te hō'ē fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau. Te tauira'a rahi o te fa'anahora'a o taua tōmite rā e nā tuha'a e piti : hō'ē nō te mau parau ea e te tahi nō te mau parau tōtiare. E Pārahi mai te tahi mau mero 'aravihi i roto i nā tuha'a e piti e te tahi mau mero 'āmui nō teie na tuha'a. E fa'ataehia atu te 'ōpuara'a fa'aotira'a i mua i te 'āpo'ora'a Rahi nō Pōrīnetia farāni.

Topara'a i'oa no te fare ha'api'ira'a no Popora : te Fare ha'api'ira'a 'ihi rau tuarua « Ihi-tea no Vavau »

Ua fa'ari'i te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te fa'aotira'a hau no te topara'a i'oa i ni'a i te fare ha'api'ira'a tuarua 'ihi rau no Popora. Ua ravehia teie topara'a i'oa ia au i te hina'aro o te 'oire no Popora, e toru i'oa i ferurihia mai e ua tāpe'ahia mai te i'oa no te fare ha'api'ira'a tuarua 'ihi rau « Ihi-tea no Vavau », 'oia ho'i te « Fare ha'api'ira'a tuarua ha'api'ira'a pa'ari no Vavau ». « Vavau » o te i'oa ha'apotohia no te « Firi-a-mata-ō-vavau » pi'i-ato'ahia « Popora te fanautahi », ia au i te parau no te tama tahi 'ōtahi ā te ari'i « Popora Ofaihonu ». « Ihi » e o « tea » e pa'ari ia te aura'a.

Hau i te 1220 tamari'i e ti'a i te fa'ari'ihia i roto i teie fare ha'api'ira'a, e 'āvarihia 'o ia nei i teie mahana pae i muri nei. Nā te Fenua iho i amo i te mau ha'amāu'ara'a, 'oia ho'i i ni'a te fāito e 2 600 000 000 Fcfp no te patura'a i te fare ha'api'ira'a, e 400 000 000 Fcfp no te mau tauiha'a (tauiha'a rau, puta, e te mau rāve'a no te ha'api'ira'a).

Ha'api'ira'a : moni turu terera'a 'ohipa nā te tahi mau tā'atira'a

Ua hōro'a te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau i te hō'ē tuha'a moni turu e 400 000 farāne cfp nā te tā'atira'a a te mau metua pīahi nō te fare ha'api'ira'a nō Puamau nō te ho'ora'a i te mau ha'uti nō rāpae. E fa'anaho te tā'atira'a a te mau metua pīahi nō te fare ha'api'ira'a nō Puamau i te mau 'ohipa piriha'api'ira'a 'oa'oa, tū'aro, ta'ere nā te mau pīahi e tō rātou mau 'utuāfare, nō te turura'a i te 'ohipa ha'api'ira'a a te mau 'orometua.

Ua hōro'a-ato'a-hia i te moni turu e 737 000 farāne cfp nā te tā'atira'a Pa'epa'e No Te Ora nō te 'aufaura'a i te mau taime 'ohipa ha'api'i e te fa'aineinera'a i te tata'ura'a « éco-collège ». Te aura'a o Pa'epa'e No Te Ora o « te Niu/ te Tumu o te Ora », fa'ahoho'ahia e te tairoto, te moana e te fenua. Te fā a te tā'atira'a, o tē pāruru ia rātou e tē tutu'u i te mau u'i hou i teie faufa'a tumu, mā te fa'aferuri i te mure-'ōhie-ra'a o te heiora mā'ohi. Nā teie tā'atira'a e ti'a'au i te hō'ē ara 'ihiha'api'i i raro i te miti, e terehia e rave rahi hanere pīahi nō roto mai i te mau fare ha'api'ira'a tamahou, tuatahi, tuarua e tuatoru.

Tārifa a te mau fa'aeara'a pīahi o te nohora'a i Paraita

Ua ha'amana te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau i te hō'ē fa'aotira'a e ha'amau nei i te mau tārifa a te mau fa'aeara'a pīahi o te nohora'a i Paraita, i Papeete. Teie te mau tārifa :

- 22 000 farāne cfp nō te mau fa'aeara'a aita e piha tunura'a mā'a ;

- 34 000 farāne cfp nō te mau fa'aeara'a e vai ai te piha tunura'a mā'a.

E anihia te hō'ē raupe'a i te fāito a te hō'ē moni 'āva'e nō te mau fifi e tupu anei i te tau tārahura'a. Tē vai rā te tahi mau fa'aeara'a nō e piti pīahi.

I piaha'i iho mai e tu'urimahia te hō'ē parau fa'aau e te Pū nō te U'i 'āpī e te 'Ohipa tū'aro i Pōrīnetia farāni (IJSPPF) nō te ti'a'aura'a o te nohora'a e tae roa atu i te 31 nō tītema 2018, o tē fa'atī'a ia hōro'ahia teie mau fa'aeara'a nā te mau pīahi.

'Ōpuara'a ture fenua e tau i te Papa ture o te mau uāhu

Ua fa'aoti te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau ia tau i te Papa ture a te mau uāhu mā te fa'atae atu i te 'Āpo'ora'a Rahi nō Pōrīnetia farāni i te hō'ē 'ōpuara'a ture Fenua i ni'a i teie nei tumu parau. Nō te fa'atī'ara'a i te mau rave 'ohipa i hōreo ('ōfitiē uāhu e tīa'i uāhu) a te Uāhu nō Papeete ia pāpa'i i te mau vaiihora'a pere'o'o tano 'ore i ni'a i te uāhu.

Ua 'ōpua-ato'a-hia ia fa'arava'i i te papa ture o te mau uāhu e te hō'ē 'irava e ha'apāpū e fa'autu'ahia te mau vaiihora'a pere'o'o tano 'ore ia au i te mau fa'auera'a a te ture purūmu nō Pōrīnetia farāni, ia au ihoā rā i te fa'autu'ara'a tohu.

-0-0-0-0-0-